

Hanu Ancutei

Mihail Sadoveanu

Ciclul de povestiri din „Hanu Ancutei” poate fi delimitat in grupuri de cate trei, observându-se instituirea unei pauze după a treia și a șasea istorisire.

Daca prima povestire, cea a comisului Ionita, este un preludiu, a șaptea, a negustorului Damian are rol de interludiu.

Pauzele, de scurta durata, după a treia și a șasea povestire introduc, la han noi calatori (căpitanul Isac și jupanul Damian), personaje naratori, cunoscute de Ancuța cea tânăra, ba chiar de unii oaspeți. Aceștia n-au ascultat povestirile anterioare. Ei sunt indemnati să povestească de comisul Ionita, de atmosfera de la han, intrând în competiție cu bunăvoința, cunoscători fiind ai ceremonialului instaurat încă de pe vremea celeilalte Ancute.

După ce naratorul evoca acea „toamna aurie” în care a ascultat multe povesti la Hanul Ancutei, introducându-l în scena pe comisul Ionita, acesta din urma preia funcția de maestru de ceremonii și spune prima istorie, al cărui protagonist este el însuși, dar al cărui pretext este calul prăpădit de care razesul este foarte mândru, căci e urmașul iepei lui Vodă, iapa devenita superpersonaj al intamplarilor, căci l-a însoțit și a trezit curiozitatea și hazul domnitorului.

Comisul Ionita își încheie „povestea” cerând vin și pregătindu-se să înceapă alta istorisire pe care de mult vroia să o spună. Va fi întrerupt de închinarea călugărului de la schitul Durau, care este îndemnat să spună întâmplarea cu Haralambie. La sfârșitul istorisirii părintele Gherman, uimit de cele ascultate, moș Leonte marturisește că nu a mai fost așa înfricosat de când a văzut balaurul. Astfel că, incitat la istorisire, va povesti întâmplarea, amânând din nou pe cea a comisului.

După acest prim grup de povestiri, se constată o întrerupere în tehnica legării istorisirilor. Este, probabil o pauză scurta în care cei prezenți la han reflectează pe marginea celor ascultate sau poate că e încheierea primei zile.

Următoarele trei istorisiri („Fântâna dintre plopi”, „Cealaltă Ancuța” și „Județ al sărmanilor”) constituie și ele un grup legat, unitar. Tonalitatea se schimbă, elementul anecdotic și cel fabulos dispăre, naratorii sunt în continuare eroi ai intamplarilor narate dar discursul diferă.

Căpitanul Neculai Isac este singurul care marturisește ca a fost protagonistul evenimentelor în care și-a pierdut un ochi și care nu i s-au șters din inimă și din amintire chiar dacă fântâna, viața și moarte în același timp, ca și plopii, simbol și ei ai morții, nu mai mint.

Istorisirea este continuată parca direct de cea a lui Ienache coropcarul, care nici nu-și mai amintește de promisiunea comisului. Cele trei povestiri au o temă erotică, întâmplările sunt povești de dragoste, împlinite, sacrificate ori trădate și cerând răzbunare. Deși între povestirea căpitanului și cea a coropcarului se scurge un timp, în care Ancuța își amintește că întâmplarea îi fusese povestită de către mama sa, iar naratorul ramei intervine, întrebând dacă fântâna dintre plopi mai există, intervenția coropcarului de leagă imediat de cea dinainte. Când și Ienache și-a încheiat povestea despre Todirita Catana și duduca Varvara, „s-a ridicat [...] un om mahalos, și s-a arătat în lumina focului pasind legănat.” Nici între povestirea ciobanului Constadin Motoc și cea care a precedat-o nu există o pauză, o întrerupere. După ce și-a încheiat tristă relatare, căci răzbunarea dragostei trădate i-a adus un prieten, pe Vasile cel Mare, dar nu i-a alungat durerea din suflet și rușinea umilinței, ciobanul se retrage în muțenie și în mâhnire, „fără bucurie și fără lumină, ca-n negurile muntelui.”

Pauza care urmează acum este de mai mare durată, nu mai intervine nimeni, iar promisiunea comisului pare a fi uitată.

Istorisirea razesului este însă din nou așteptată la începutul următoarei povestiri, „Negustor lipsan”, care împreună cu ultimile două „orb sărac” și „Istorisirea Zahariei Fântânarul”, formează un alt grup unitar. „Negustor lipsan” introduce pe jupan Damian Cristisor, nou venit, dar foarte bine cunoscut la han, mai ales de Ancuța, aducând nu atât povești noi, ci și vestea prin locurile unde negustorește. El nu-și propune să învie o pagină a trecutului, ci descrie călătoria sa la nemți, abia încheiată. Povestea orbului vine imediat, aceasta având harul spunerii, și este urmata, la insistențele liței Salomia, de „istorisirea” Zahariei Fântânarul, după care toți cei prezenți la han se lasă furiați de aburii vinului și de somnul de peste noapte.

Orbul spune mai întâi istoria Mioriței, apoi pe cea a lui Duca Vodă, mărturisind că deține povestirile de la un bunic al mamei sale. El își asumă rolul de colportor, în timp ce Zaharia Fântânarul ascultă ascult și confirmă propria-i istorisire prin intermediul liței Salomia pentru că îi lipsesc atât plăcerea de a comunica mesajul, cât și aceea de a se manifesta față de el. Rostul Salomiei este acela de a-i întretine lui Zaharia capacitatea de a povesti.

Istorisirile spuse la han sunt apreciate de ascultători atât din punct de vedere al întâmplărilor relatate (povestirea) cât și a modului în care este

povestita întâmplarea (discursul). Povestitorii au grija sa respecte ceremonialul spunerii: trezirea interesului ascultătorilor, menținerea acestui interes si implicarea ascultătorilor in evenimente. Povestirea aluneca in timpul intamplarilor narate, evenimentele sunt retrăite pe măsura desfasurarii lor, dar dovedesc si o tendința de obiectivare. Actul narativ se transforma adesea in act de reprezentare, vocea naratorului se estompează, lăsând locul personajelor, care se mișca, actioneaza si vorbesc libere de orice convenție narativa.

In „Hanu Ancutei” exista un ciclu de noua povestiri, grupate in trei serii de cate trei. Atât cele trei serii cat si poveștile din fiecare sunt legate prin vocea naratorului, cel care evoca hanul, construind rama, povestirea cadru, precum si intervențiile celor doua personaje centrale, comisul Ionita si Ancuța.

Toate acestea fac din „Hanu Ancutei” o opera unitara si unica in literatura romana.